

Snježana Šute

Hrvatski državni arhiv

Marulićev trg 21

Zagreb

OBLIKOVANJE FILMSKE PRIRUČNE KNJIŽNICE U HRVATSKOM FILMSKOM ARHIVU

UDK 791.43:930.253]:026

Stručni rad

Hrvatskom filmskom arhivu kao nacionalnom filmskom arhivu temeljni je zadatak prikupljanje, čuvanje, zaštita te davanje na korištenje cjelokupnog filmskoga gradiva proizvedenog na području Republike Hrvatske. Osim nacionalne filmske zbirke, čuva i filmsko popratno gradivo (filmske fotografije, scenarije, knjige snimanja, filmske plakate), koje pruža sve potrebne podatke o nastanku pojedinog filmskog djela. Uz popratno gradivo, tu se nalazi i knjižno gradivo odnosno raznovrsna objavljena djela koja se bave filmskom tematikom, a zbog ubrzanog tempa njihova stjecanja, nametnulo se i pitanje njegovog smještaja, ali i rješenja u vezi s osnivanjem filmske priručne knjižnice u prostoru čitaonice Kinoteke, u čijem najvažnijem segmentu - stručnoj obradi knjižne građe sudjeluje Knjižnica Hrvatskog državnog arhiva. Oblikovanju filmske priručne knjižnice pristupilo se planski i detaljno, sukladno pravilima knjižničarske struke - građa je inventarizirana, katalogizirana i signirana te primjereno smještena, s konačnim ciljem pružanja brzih i stručnih informacija te podataka korisnicima-djelatnicima Kinoteke i široj javnosti.

Ključne riječi: *Hrvatski filmski arhiv, filmsko gradivo, filmsko knjižno gradivo, filmska priručna knjižnica, Knjižnica Hrvatskog državnog arhiva, obrada knjižne građe, pretraživanje, smještaj građe*

O Hrvatskom filmskom arhivu kao sastavnom dijelu Hrvatskog državnog arhiva

Hrvatski državni arhiv kao središnji matični državni arhiv strukturalno funkcionira na temelju podjele na odjele/odsjeke od kojih je svaki pojedinačno zaslužan za cjelokupan konačni doprinos važnom segmentu arhivske djelatnosti (osim čuvanja, zaštite, te davanja na korištenje) - stručnoj obradi arhivskoga i registraturnoga gradiva državnih tijela, državnih i javnih ustanova i poduzeća te pravnih osoba, obitelji i pojedinaca čija se djelatnost odvijala ili se odvija na području Republike Hr-

vatske.¹ Hrvatski filmski arhiv (Kinoteka), kao nacionalni filmski arhiv utemeljen je Zakonom o kinematografiji 1976. godine,² a od iste godine je uvoznik dužan po isteku licence predati Kinoteci na trajnu pohranu najbolju kopiju svakog uvezenog stranog filma, što se sustavno izvršava do danas, tim više što je Vijeće Europe donijelo Konvenciju o zaštiti europskog audiovizualnog naslijeđa 2001. godine kojom se zemlje članice obvezuju ispuniti prethodno navedenu obvezu.³ Od 2007. prestaje važiti Zakon o kinematografiji,⁴ a novodoneseni Zakon o audiovizualnim djelatnostima⁵ propisuje sustavno poticanje audiovizualnog stvaralaštva, za čije se praćenje i provođenje zadužuje novoutemeljeni Hrvatski audiovizualni centar. Njegove su zadaće komplementarne s dosadašnjim i daljnjim obvezama Kinoteke u očuvanju hrvatske kulturne filmske baštine. Od 1979. godine Kinoteka djeluje pri Hrvatskom državnom arhivu kao poseban odjel, a sastoji se od dva odsjeka - odsjek za obradu filmskog, video i fono gradiva, te odsjek za zaštitu i restauraciju filmskoga gradiva. Temeljna mu je zadaća prikupljanje, čuvanje, zaštita i korištenje cjelokupnog filmskoga gradiva proizvedenog na području Republike Hrvatske.⁶ Od samih početaka Kinoteka čuva nacionalnu filmsku zbirku⁷ odnosno zbirke domaćeg (hrvatskog) filma za razdoblje od 1904. te stranog filma za razdoblje od 1895. do danas. Zakonom o arhivskom gradivu i arhivima⁸ uređuje se obavezan način pohrane svih izvornih negativa slikovnog i zvučnog zapisa svakog novoproducenog filma godinu dana nakon proizvodnje te jedne neiskorištene kopije visoke kvalitete, uz popratno gradivo (scenarij, knjigu snimanja, plakat i dr.), pružajući sve potrebne podatke⁹ o nastanku pojedinog filmskog djela. Takva se građa prikuplja i putem darivanja i otkupa te ima značajnu ulogu u rekonstruiranju pojedinih razdoblja, što se posebno odnosi na zbirku hrvatskog filma.¹⁰

Pregled filmskih zbirki Kinoteke prema nazivima zbirki:

Hrvatski film

Zbirka hrvatskih dugometražnih filmova (1944-2010)

Zbirka hrvatskih kratkometražnih filmova (1904-2010)

Zbirka studentskih radova Akademije dramske umjetnosti u Zagrebu (1968-2010)

Zbirka Hrvatskog filmskog saveza (1928-2010)

Zbirka „Kršćanske sadašnjosti“ (1970-1977)

Zbirka filmova Etnološkoga zavoda Filozofskog fakulteta u Zagrebu (1931-1970)

¹ Ivanović, J. *Priručnik iz arhivistike*. I. dio. Zagreb : Hrvatski državni arhiv, 2010. Str. 107.

² *Narodne novine* (dalje NN). 29(1976), str. 372-376.

³ *Pregled arhivskih fondova i zbirki Republike Hrvatske*. Sv. 1. Zagreb : Hrvatski državni arhiv, 2006. Str. 167.

⁴ NN. 29(1976), 47(1980), 20(1990), 53(1990).

⁵ NN. 76(2007). http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2007_07_76_2398.html (29.6.2011)

⁶ *Pregled arhivskih fondova i zbirki Republike Hrvatske*. Str. 167.

⁷ Kukuljica, M. Briga o prikupljanju i zaštiti filmske baštine u SR Hrvatskoj (u povodu pet godina rada Kinoteke Hrvatske). *Arhivski vjesnik* (Zagreb). 27(1984), str. 205-210.

⁸ NN. 105(1997), str. 3409-3418.

⁹ Odnosi se na osnovne detaljne informacije o nastanku filma (mjesto, vrijeme, godina, redatelj, glumačka postava, etape snimanja i sl.), koje se mogu iščitati s plakata, knjige snimanja i drugog popratnoga gradiva.

¹⁰ *Pregled arhivskih fondova i zbirki Republike Hrvatske*. Str. 167.

Popratno filmsko gradivo za domaći film

Zbirka scenarija i knjiga snimanja domaćeg filma (1916-2010)

Zbirka fotografija hrvatskog filma (1917-2010)

Zbirka dokumentacije filmskih poduzeća, udruga i autora (1907-2000)

Zbirka filmskih plakata za domaći film (1917-2010)

Strani film

Zbirka stranih dugometražnih igranih filmova (1917-2010)

Zbirka dokumentarnih filmova (1935-1990)

Zbirka dugometražnih animiranih filmova (20. st.)

Zbirka kratkometražnih animiranih filmova (1958-2010)

Svjetski festival animiranoga filma u Zagrebu (1971-2010)

Zbirka dokumentarnih filmova Francuskoga instituta u Zagrebu (1953-1975)

Popratno filmsko gradivo za strani film

Zbirka scenarija i knjiga snimanja stranog filma (1916-2010)

Zbirka fotografija stranog filma (1917-2010)

Zbirka filmskih plakata stranog filma (1912-2010)

Zbirka filmskoga gradiva na elektroničkom i digitalnom zapisu (1936-2010)

Zbirka fono gradiva (1920-1980)

Zbirka filmske tehnike (1897-1975)

Bibliografija izvora za povijest hrvatskog filma i kinematografije

Tablica 1: Zbirke Hrvatskog filmskog arhiva s količinskim podacima¹¹

HR-HDA-1386	Zbirka hrvatskih dugometražnih filmova	1944-2010	317 kom.
HR-HDA-1387	Zbirka hrvatskih kratkometražnih filmova	1904-2010	2.504 kom.
HR-HDA-1388	Svjetski festival animiranoga filma u Zagrebu	1971-2010	430 kom.
HR-HDA-1389	Zbirka stranih dugometražnih igranih filmova	1917-2010	2.411 kom.
HR-HDA-1390	Zbirka kratkometražnih animiranih filmova	1958-2010	295 kom.
HR-HDA-1391	Zbirka scenarija i knjiga snimanja domaćeg filma	1916-2010	2.331 kom.
HR-HDA-1392	Zbirka fotografija hrvatskog filma	1917-2010	42.516 snim.
HR-HDA-1393	Zbirka fotografija stranog filma	1917-2010	93.596 snim.
HR-HDA-1394	Zbirka filmskih plakata	1917-2010	4.698 kom.
HR-HDA-1395	Zbirka filmske tehnike	1897-1975	220 kom.
HR-HDA-1396	Zbirka dokumentacije filmskih poduzeća, udruga i autora	1907-2000	0,7 d/m
HR-HDA-1397	Zbirka fono gradiva	1920-1980	2.519 kom.
HR-HDA-1932	Zbirka studentskih radova Akademije dramske umjetnosti u Zagrebu	1968-2010	339 kom.
HR-HDA-1933	Zbirka Hrvatskog filmskog saveza	1928-2010	794 kom.

¹¹ Kinoteka danas čuva 27.445,787 metara filmskoga gradiva ili 11.693 naslova. Brojčani podaci prikupljeni su iz posljednjih izvještaja Hrvatskog filmskog arhiva te ARHiNETA.

HR-HDA-1934	Zbirka "Kršćanske sadašnjosti"	1970-1977	70 kom.
HR-HDA-1935	Zbirka filmova Etnološkoga zavoda Filozofskog fakulteta u Zagrebu	1931-1970	37 kom.
HR-HDA-1936	Zbirka dokumentarnih filmova	1935-1990	1.899 kom.
HR-HDA-1937	Zbirka dugometražnih animiranih filmova	20. st.	59 kom.
HR-HDA-1938	Zbirka dokumentarnih filmova Francuskoga instituta u Zagrebu	1953-1975	391 kom.
HR-HDA-1939	Zbirka scenarija i knjiga snimanja stranog filma	1916-2010	1.268 kom.
HR-HDA-1940	Zbirka filmskih plakata stranog filma	1912-2010	74.426 kom.
HR-HDA-1941	Zbirka filmskoga gradiva na elektroničkom i digitalnom zapisu	1936-2010	7.207 kom.

Uz prethodno navedeno filmsko gradivo Kinoteke posebno se ističe i knjižna građa filmske tematike koja je morala proći dugotrajan put da bi poprimila konačni, današnji izgled. Zbirka koja se otpočetka nalazi u Kinoteci pod nazivom Bibliografija izvora za povijest hrvatskoga filma i kinematografije, sastavljena je od priručne filmske literature, točnije izdanja matične ustanove (spomenimo najvažnija poput: Škrabalo, I. *101 godina filma u Hrvatskoj (1896-1997)*; Kukuljica, M. *Zaštita i restauracija filmskog gradiva*; Majcen, V., Kukuljica, M. *Filmovi u Hrvatskoj kinoteci*; Majcen, V. *Filmska djelatnost Škole narodnog zdravlja „Andrija Štampar“*; Majcen, V. *Obrazovni film /Pregled povijesti obrazovnog filma/*; Majcen, V. *Hrvatski filmski tisak do 1945*; Peterlić, A., Majcen, V. *Oktavijan Miletić*; Krelja, P. *Golik*), koja su kao povijesni izvor važan prilog boljem poznavanju filmske materije u svakodnevnom radu s filmskom građom, postupno objedinjena u filmski fond.

Tako su 2006. godine započeti veliki radovi na popisivanju knjižne građe u istočnom spremištu Knjižnice Hrvatskog državnog arhiva (u daljnjem tekstu: Knjižnica HDA), zbog internih potreba (retrospektivna obrada građe, deficit smještajnog kapaciteta), pa je bilo nužno premjestiti i razmjestiti velike količine knjižne građe među kojom se nalazila i davno izdvojena filmska zbirka odnosno knjige filmske tematike koje su ranijih godina bile ciljano kupovane prema popisima. Nakon popisivanja, filmska je zbirka prebačena u Kinoteku, te razmještena po ranije određenom smještajnom planu i rasporedu prema potrebama djelatnika Kinoteke, ali je i dalje čekala na stručnu obradu. Nakon što je većina posla oko preseljenja građe u spremištim na Marulićevom trgu bila gotova, Knjižnica HDA je u svoj radni plan u dogovoru s Kinotekom uključila daljnji korak - stručnu obradu preseljenog popisanog dijela filmske zbirke i priključenje ostatka odabrane knjižne građe filmske tematike koja je bila obrađena, tj. imala je signaturu spremišta Knjižnice HDA. U jesen 2006. započela je stručna obrada tada samo virtualno zaokružene filmske zbirke koja je zbog smještajne lokacije u Kinoteci i načina dodjeljivanja stručnih oznaka (signatura) poprimila značajke jedinstvene filmske priručne knjižnice. Do danas, rast filmske priručne zbirke, zbog nezaustavljivog ritma pristizanja građe bilo poklonom, razmjenom ili kupnjom - neminovno potvrđuje i zaslužuje osnivanje i puni naziv filmske priručne knjižnice u prostorima Kinoteke.

Nositelji oblikovanja filmske priručne knjižnice

Imajući na umu da je Knjižnica HDA specijalna arhivska knjižnica, po definiciji stručna organizacijska jedinica u sklopu javnih, mješovitih i privatnih poduzeća u različitim područjima djelatnosti, čija je svrha odgovoriti na potrebe za stručnom literaturom i pouzdanim informacijama prvenstveno svojih zaposlenika te vanjskih korisnika,¹² u izravnom sagledavanju njene djelatnosti, primarni segment djelovanja Knjižnice HDA je izgradnja fonda.¹³ Dakle, Knjižnica HDA ima funkciju - osim izravne posudbe knjižne građe svojim korisnicima te davanja obavijesti usmenim ili pismenim putem (elektronička pošta) - izgrađivati i formirati priručne zbirke radi bržeg i funkcionalnijeg pristupa željenoj građi prema tematskim afinitetima korisnika.¹⁴ Stoga je logično uslijedila potreba, ali i obveza, da se upotrijebe sva znanja o stručnoj obradi knjižne građe u projektu oblikovanja prethodno formirane filmske priručne knjižnice u Kinoteci. Njenom se sređivanju/stvaranju pristupilo s jednakom količinom truda i pažnje kao i prilikom stvaranja referentne zbirke u Čitaonici HDA, kako bi konačni rezultat postao dragocjeno vrelo dostupnih informacija na jasno pregledan, vidljiv i brz način.¹⁵ Ovim se radom nastoji pojmovno diferencirati filmska zbirka od filmske priručne knjižnice - kojom se sveobuhvatno opisuje i pretendira na samostalnu tematsku jedinicu.

Knjižnica HDA je zadužena za nabavu¹⁶ naslova potrebnih za popunjavanje i izgradnju postojećeg fonda u tematskim skupinama - arhivistike, povijesti (nacionalne i svjetske), pomoćnih povijesnih znanosti, uprave, genealogije, filma, fotografije, religije i drugih srodnih znanstvenih disciplina, a s druge strane postoji neosporni razvojni aspekt Kinoteke, koji je samo ubrzao i konkretizirao odluku o stručnoj obradi cjelokupne filmske literature netom objedinjene u prostorijama Kinoteke. Knjižnica HDA i nadalje ostaje središnje mjesto za nabavu i obradu knjižnoga gradiva svih vrsta - arhivske, povijesne i ine literature, tako i filmske, na temelju upućenih želja za naslovima potrebnih nesmetanom radu svih djelatnika Hrvatskog državnog arhiva, pa tako i djelatnika Kinoteke, a isti se pridružuju naslovima koji u obliku poklona ili razmjene stižu u Hrvatski filmski arhiv.

Oblikovanje filmske priručne knjižnice¹⁷

a) Knjige

Prvi korak bilo je već spomenuto fizičko premještanje filmske knjižne građe iz spremišta Knjižnice HDA na Marulićevom trgu u prostor čitaonice u Hrvatskoj kinoteci (Savska), započeto u jesen 2006, dok je sama obrada započeta 2009. godine. Pa-

¹² Hrvatski standardi za specijalne knjižnice. *Glasnik Ministarstva kulture i prosvjete* (Zagreb). 5(1993), str. 12-14.

¹³ Šute, S. Sređivanje referentne zbirke u velikoj čitaonici Hrvatskog državnog arhiva. *Arhivski vjesnik* (Zagreb). 51(2008), str. 396.

¹⁴ Isto.

¹⁵ Isto.

¹⁶ Usp. *Pravilnik o radu knjižnice Hrvatskog državnog arhiva u Zagrebu za 2007*. Interni dokument.

¹⁷ Princip sređivanja po detaljno opisanim fazama preuzet je iz iskustava sređivanja referentne zbirke u velikoj čitaonici Hrvatskog državnog arhiva. Vidi: Šute, S. N. dj. Str. 401-403.

ralelno se radilo i na periodičkim publikacijama (časopisima, biltenima, katalogizima)¹⁸ i na knjigama. Obrada knjiga odvijala se u nekoliko etapa:

1. Razvrstavanje. Trebalo je razvrstati knjige koje su premještene iz spremi-
šnog prostora Knjižnice HDA, dakle one koje su već bile obrađene i koje su imale
polaznu signaturu 791.43, odnosno, Sk-791.43,¹⁹ od onih koje su već bile u Hrvatskoj
kinoteci, neobrađene, dobivene poklonom, razmjennom ili ostavštinom.

2. Smještanje knjižne građe prema prethodno određenim tematskim pod-
skupinama u smještajnim jedinicama (ormarima). U čitaonici Hrvatske kinoteke na-
laze se ormari koji su brojčano označeni (ormari 1-17, osim ormara pod brojevima 9-
12, gdje se nalaze časopisi i novine, te ormara 17 u kojem je smještena zbirka ekspo-
nata - kamera), a unutar svakog ormara je bio već otprije određen raspored tematskih
podskupina označenih naljepnicama na svakoj polici, što su odredili djelatnici Hr-
vatske kinoteke. Postoje još tri ormara u sobi 42, u kojima se također nalazi filmsko
knjižno gradivo svrstano u dvije tematske skupine: referentnu zbirku i filmsku teh-
niku. Prvi korak podrazumijevao je razvrstavanje knjižne građe iz spremiškog pro-
stora s Marulićevog trga i knjižne građe koja je otprije bila na lokaciji u Savskoj.

3. Inventarizacija/katalogizacija. Prvotna provjera primjerka odnosno pro-
vjera postoji li već takav naslov u programu za obradu knjižnične građe (BiblioNET):
ako postoji, tom se naslovu dodaje samo novi primjerak koji se inventarizira i dodje-
ljuje mu se pripadajuća signatura. Ako naslova nakon provjere u BiblioNET-u nema,
onda se radi katalogizacija, tj. precizan kompletan upis primjerka po UNIMARC²⁰
zadanim poljima.

4. Dodjeljivanje smještajnih oznaka (signature). Završni korak prilikom kata-
logizacije jest signiranje odnosno dodjeljivanje signature svakom pojedinom pri-
mjerku s inventarnim brojem. Koristila se dogovorena metoda signiranja koju su
djelatnici Knjižnice i djelatnici Kinoteke zajednički usvojili radi konkretizacije filmske
knjižne građe prema njenoj konačnoj smještajnoj lokaciji, uvažavajući i prilago-
đavajući se pritom već prethodno određenim tematskim podskupinama u ormarima
od strane djelatnika Kinoteke.

Signatura se sastoji od tri reda:

- u prvom redu stoji oznaka lokacije (ustanove) HFA (Hrvatski filmski arhiv),
zatim oznaka smještaja (broj ormara, 1, 2, 3, 4...) ili S42 (broj sobe) i na kraju naziv
tematske podskupine, npr. literarni predlošci; zaštita i restauracija; teorija filma;
filmska arhivistika; referentna zbirka; filmska tehnika i slično.

¹⁸ Obrada periodičkih publikacija u Kinoteci bit će opisana u zasebnoj točki b).

¹⁹ Sk - prefiks (dogovorno osmišljen od strane djelatnika Knjižnice Hrvatskog državnog arhiva) kojim
se označava lokacija (smještaj) knjiga u spremištu knjiga na Marulićevom trgu.

²⁰ Format UNIMARC je format za bilježenje bibliografskih podataka u strojno čitljivom obliku, u svrhu
njihove razmjene na nacionalnoj i međunarodnoj razini. UNIMARC opisuje kodove za polja, indika-
tore i potpolja koji se pridaju bibliografskim zapisima u strojno čitljivom obliku i opisuje logički i
fizički format u kojem su sadržani zapisi i označitelji sadržaja na magnetskoj vrpici i magnetskom
mediju, ovisno o upotrebi formata. Format opisuje označitelje sadržaja za omedene publikacije,
periodičke snimke, grafiku, projiciranu i video građu. Vidi: Priručnik za Unimarc. Priredila Willer, M.
Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 1989. Str. 5.

- u drugom redu signature upisuje se velikim slovima prva riječ naslova (bez člana), osim u podskupinama glumci (ormar 8) te redatelji i filmovi (ormar 16), u kojima se bez obzira na konkretan naslov knjige upisuje prvo prezime, pa ime glumca ili redatelja i stavlja u okrugle zagrade.

- u treći red upisuje se prezime autora (ako postoji), urednika (stavlja se u okrugle zagrade), a ako se radi o više svezaka iste knjige, tada ispred imena autora ili urednika, odijeljeno točka-zarezom (;) dolazi brojučana oznaka konkretnog volumena/sveska.

Konačni prikazi procesa signiranja na opisanim primjerima izgledaju ovako:

HFA-1-literarni predlošci

STEPFORD wives

Levin

HFA-6-glumci

(COOPER, Gary)

Dickens

HFA-16-redatelji, filmovi

(ALLEN, Woody)

Fitzgerald

HFA-S42-referentna zbirka

HRVATSKI biograf. leksikon

1: A-Bi

5. Resigniranje. Riječ je o postupku izmjene postojećih signatura kod primjeraka koji su premješteni s lokacije Marulićev trg na lokaciju Savska i koji su imali signaturu 791.43 odnosno Sk-791.43, koja je uredno promijenjena u dogovorenu signaturu HFA ovisno o osnovnim podacima same knjige.

6. Lijepljenje signatura. Nakon osnovne obrade, signature se tiskaju na posebnim naljepnicama, lijepe se na poledinu knjige, ne prekrivajući mogući tekst na koricama.

7. Slaganje knjižne građe prema signaturi u određene smještajne jedinice (HFA). Nakon lijepljenja signatura, knjižna građa se slaže prema prvom redu signature koji označava smještajnu lokaciju (ormar, polica), a na policama knjige se slažu prema abecednom redu iz drugog retka signature, pa potom prema istom abecednom principu u trećem redu signature.

U cilju približavanja i upoznavanja korisnika s novinom u Hrvatskoj kinoteci odnosno, s filmskom priručnom knjižnicom i načinom pretraživanja, izrađena je legenda (tablica 2) prema smještajnim jedinicama i tematskim podskupinama. U legendi su tematske skupine, radi bolje vizualne prezentacije i lakšeg razvrstavanja poredane isključivo prema abecednom redu, a pojedine podskupine (točnije, nacio-

nalna kinematografija - oznaka na samom ormaru) razvrstane su u detaljne imenovane podgrupe, radi uvida u opsežnost i raznovrsnost same građe.

Tablica 2: Filmska priručna knjižnica - legenda (pregled tematskih podskupina prema smještajnim jedinicama)

HFA-1	filmska praksa literarni predlošci zaštita i restauracija
HFA-2	teorija filma
HFA-3	nacionalna kinematografija (svijet) arapska kinematografija arhivistika film na Kubi film u Africi film u Argentini film u Australiji film u Brazilu film u Čileu film u Egiptu film u Hong Kongu film u Indiji film u Istočnoj Europi film u Japanu film u Južnoj Koreji film u Kanadi film u Kini film u Latinskoj Americi film u Meksiku film u Sovjetskom savezu filmska arhivistika zakoni o filmu
HFA-4	nacionalna kinematografija (Europa) film u Albaniji film u Belgiji film u Bugarskoj film u Čehoslovačkoj film u Češkoj film u Finskoj film u Francuskoj film u Grčkoj film u Italiji

- film u Mađarskoj
  - film u Nizozemskoj
  - film u Njemačkoj
  - film u Poljskoj
  - film u Portugalu
  - film u Skandinaviji
  - film u Španjolskoj
  - film u Švedskoj
  - film u Švicarskoj
  - film u Velikoj Britaniji
  - televizija
  - televizija i film
  - televizija i radio
- HFA-5
- glumci (A-B)
  - razno
  - razno - biografije
  - razno - etnologija
  - razno - fotografija
  - razno - glazba
  - razno - katalozi (izložba)
  - razno - katastrofe
  - razno - kazalište
  - razno - koncerti
  - razno - kultura
  - razno - kulturna politika
  - razno - međunarodni odnosi
  - razno - memoari
  - razno - mjesta
  - razno - plakati
  - razno - poezija
  - razno - razvojna strategija
  - razno - slikarstvo
  - razno - spomenice
  - razno - umjetnost pokreta
  - razno - zbirka eseja
  - razno - zbirka poezije
  - razno - zemljopis
- HFA-6
- glumci (C-Z)
  - povijest filma (A-D)
- HFA-7
- povijest filma (E-)
- HFA-8
- povijest filma (-Z)
- HFA-13
- referentna zbirka

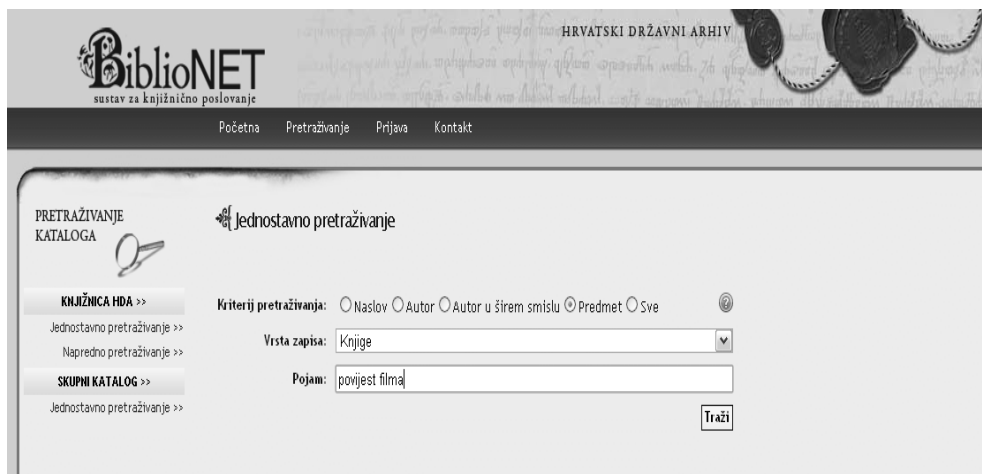
HFA-13e	opća povijest filma
HFA-14	film na Balkanu film u BiH film u Crnoj Gori film u Makedoniji film u SFRJ film u Sloveniji film u Srbiji film u Vojvodini opća povijest filma povijest filma
HFA-15	animirani film u Hrvatskoj animirani film u svijetu film u Hrvatskoj
HFA-16	redatelji, filmovi
HFA-S42	referentna zbirka
HFA-S42	filmska tehnika
HFA-S42-a	filmska tehnika

S obzirom da je cjelokupna filmska knjižna građa obrađena u BiblioNET-u, programu Knjižnice HDA, pretraživa je na mrežnoj stranici Hrvatskog državnog arhiva <http://www.arhiv.hr/arhiv2/Arhivski-izvori/GradivoHDA/knjiznica/index.htm> pod nazivom Pretraživanje e-kataloga knjiga knjižnice HDA odnosno direktno putem poveznice (link) <http://biblionet.arhiv.hr/> (slika 1a-c).²¹

Pretraživanje putem BiblioNET-a – slike 1a, 1b i 1c:

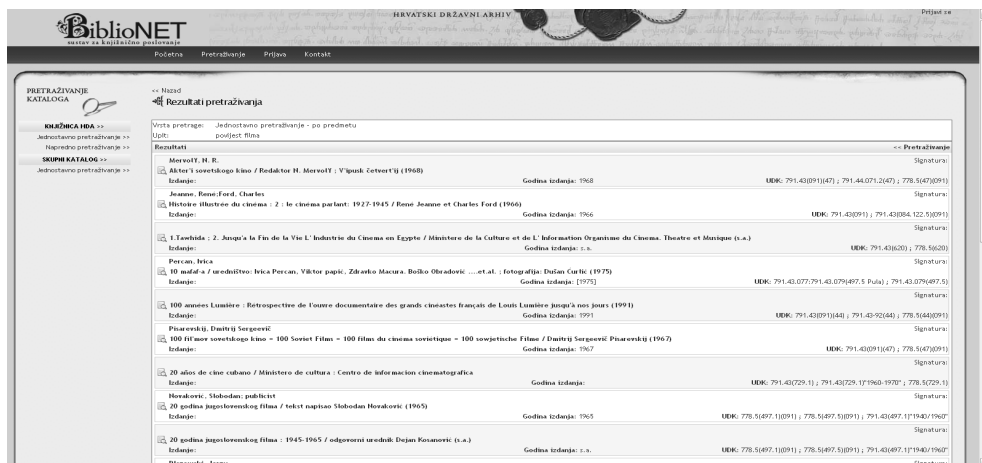
---

²¹ Postupak pretraživanja knjižnične građe u bazi BiblioNET detaljno je korak po korak opisan u slikama (slika 1a-c).

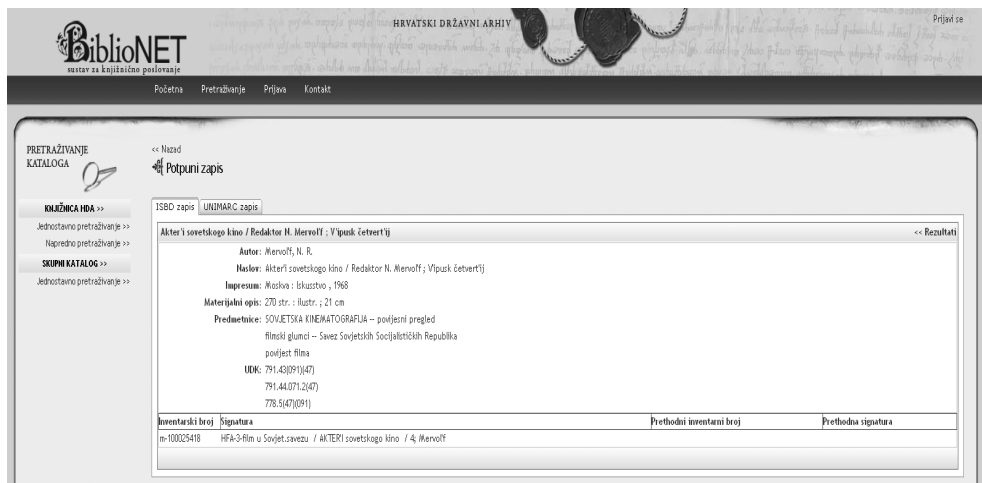
Slika 1a: Odabir polja pretraživanja

U glavnoj maski, korisnicima se nudi mogućnost odabira polja pretraživanja, odnosno da odaberu i kliknu na predložene mogućnosti pretraživanja: prvi red - prema naslovu; autoru; autoru u širem smislu (urednik); predmetu; sve. Zatim se u drugom redu može odabrati vrsta gradiva - knjiga, časopis, članak i sl., a u trećem redu u rubrici *pojam* - može se upisati traženi pojam, npr. povijest filma. Naposljetku, korisnik može stisnuti tipku *traži*.

Slika 1b: Odabir željenog naslova u izlistu jednostavnog pretraživanja

Nakon što korisnik dobije rezultate jednostavnog pretraživanja te popis svih knjiga koje sadrže predmetnicu povijest filma, moguće je klikom odabrati određeni naslov, na osnovi čega se dobije potpuni zapis odabranog naslova odnosno knjige.

Slika 1c: Konačni izgled potpunog zapisa odabrane knjige

Potpuni zapis izgleda ovako:

Akteri sovjetskogo kino / Redaktor N. Mervol'f; V'ipusk četvert'ij

Autor: Mervol'f, N. R.

Naslov: Akteri sovjetskogo kino / Redaktor N. Mervol'f; V'ipusk četvert'ij

Impresum: Moskva : Iskusstvo , 1968

Materijalni opis: 270 str. : ilustr. ; 21 cm

Predmetnice: sovjetska kinematografija -- povijesni pregled; filmski glumci -- Savez Sovjetskih Socijalističkih Republika; povijest filma

UDK: 791.43(091)(47); 791.44.071.2(47); 778.5(47)(091)

Inventarski broj m-100025418

Signatura HFA-3-film u Sovjet. savezu / AKTER'I sovjetskogo kino / 4; Mervol'f

b) Periodičke publikacije

Periodičke publikacije (časopisi, bilteni, katalozi) značajan su dio knjižnog fonda Kinoteke i mogle bi biti detaljnije opisane u posebnom radu, dok se ovom prilikom navode samo osnovni podaci. Nakon selidbe s Marulićevog trga, u Kinoteci se ta građa nalazila u ambalažnim kutijama. Najprije se pristupilo popisivanju u *Excelu*. Definirana su sljedeća polja, a redosljed je promišljen tako da se izmjene što lakše unose:

Kategorija - jedna od deset kategorija periodičkih publikacija

Član - član na početku naslova izdvaja se, radi sortiranja po abecedi

Zajednički naziv - skupni naslov ako publikacija tijekom godina mijenja naslov

Naslov

Podnaslov

Volumen

Godina
Broj
Napomena - npr. uvez; raspad; veliki format
Lok - lokacija, tj. broj kutije u kojoj se jedinica nalazi
Kol - količina, odnosno broj primjeraka
IB - HDA - ako je na jedinici već naveden inventarni broj Knjižnice HDA, tu se unosi
Ključna riječ - npr. bilten, časopis, katalog, letak, novine, program itd.
Jezik
Mjesto - mjesto izdavanja u Hrvatskoj
Mjesto ino. - mjesto izdavanja izvan Hrvatske

Na taj način popisane su 14.793 jedinice. Nakon toga popis se uređivao i priredio za unos u BiblioNET. Pritom su određena polja tablice u *Excelu* poslužila i za podatke o pojedinom broju/svesku, ali i kod izrade signature.

Periodičke publikacije u Kinoteci složene su u arhivske kutije, a kategorije periodičkih publikacija poslužile su za naslove kutija:

- (dč) Domaći i jugoslavenski časopisi i bilteni
- (df) Katalozi i bilteni jugoslavenskih i domaćih festivala
- (fd) Katalozi filmskih distributera
- (kp) Kinematografska politika
- (kp) Programi inozemnih kinoteka
- (pf) Programi filmova
- (rk) Razni katalozi
- (sč) Strani časopisi i bilteni
- (sk) Katalozi inozemnih kinematografija

Periodičke publikacije u Kinoteci mogu se pretraživati kao i knjige,²² ali i prema navedenim kategorijama.

Prema podacima iz jedinstvene bibliografske baze u BiblioNET-u, koncem ožujka 2011. u knjižnici Kinoteke nalazilo se 796 naslova periodičkih publikacija s ukupno 14.200 svezaka.

Korisnici i dostupnost građe filmske priručne knjižnice

Filmska priručna knjižnica prvenstveno služi kao pomoć djelatnicima Kinoteke u njihovom svakodnevnom radu pri sređivanju filmske građe, te funkcionira kroz poluzatvoreni oblik pristupa građi, a to se prije svega odnosi na vanjske korisnike.²³ Korisnici mogu slobodno pretraživati BiblioNET u potrazi za informacijama. Pronađene željene zapise u BiblioNET-u korisnici mogu cijele kopirati, pa zalijepiti i poslati elektroničkom poštom djelatnicima Kinoteke na e-mail adresu: kinoteka@arhiv.hr ili neovisno o pretraživanju baze, mogu slati svoje upite na spomenutu e-mail adresu. Nakon toga će pripremljenu traženu građu (knjige ili časopisi) moći koristiti u čitao-

²² Vidi prethodno detaljno opisan postupak pretraživanja građe u bazi BiblioNET (slika 1a-c), kao i bilješku 20 o daljnjoj proceduri posudbe odnosno korištenja knjižnične građe.

²³ Interni termin - korisnici koji nisu ujedno i djelatnici matične ustanove Hrvatskog državnog arhiva.

nici Kinoteke. Građa filmske priručne knjižnice koristi se isključivo u prostoru čitaonice, utorkom i petkom od 9 do 13 sati, uz prisutnost stručnog djelatnika - informatora.

Zaključak

Neosporan je značaj Hrvatske kinoteke kao nacionalnog filmskog arhiva u čuvanju, zaštiti te davanju na korištenje cjelokupnog filmskoga gradiva proizvedenog na području Republike Hrvatske. Stoga je neminovan njen daljnji razvoj kao važnog čuvara i promicatelja filmske kulturne baštine, čime se otvara i prostor za eksponiranost u sekundarnim, popratnim područjima poput opisane filmske priručne knjižnice, koja svakodnevno pripomaže u pretraživanju, izučavanju i spoznavanju bogatog opusa filmske građe pohranjene u Hrvatskoj kinoteci. Filmska priručna knjižnica namijenjena je u prvom redu djelatnicima Kinoteke kao značajan i osebujan instrument pri istraživanju, proučavanju i sređivanju filmske građe, a jednako tako dostupna je široj javnosti. Ipak će najviše koristiti i biti zanimljiva istraživačima, djelatnicima srodnih ustanova i studentima, ponajprije Akademije dramskih umjetnosti kao pomoć pri pisanju seminarskih, diplomskih i magistarskih radova ili disertacija.

Literatura

Hrvatski standardi za specijalne knjižnice. *Glasnik Ministarstva kulture i prosvjete* (Zagreb). 5(1993).

Ivanović, J. *Priručnik iz arhivistike*. I. dio. Zagreb : Hrvatski državni arhiv, 2010.

Kukuljica, M. Briga o prikupljanju i zaštiti filmske baštine u SR Hrvatskoj (u povodu pet godina rada Kinoteke Hrvatske). *Arhivski vjesnik* (Zagreb). 27(1984), str. 205-210.

Pravilnik o radu knjižnice Hrvatskog državnog arhiva u Zagrebu za 2007. Interni dokument.

Pregled arhivskih fondova i zbirki Republike Hrvatske. Sv. 1. Zagreb : Hrvatski državni arhiv, 2006.

Priručnik za Unimarc. Priredila Willer, M. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 1989.

Šute, S. Sređivanje referentne zbirke u velikoj čitaonici Hrvatskog državnog arhiva. *Arhivski vjesnik* (Zagreb). 51(2008), str. 395-404.

Zakon o arhivskom gradivu i arhivima. *Narodne novine*. 105(1997).

Zakon o audiovizualnim djelatnostima. *Narodne novine*. 76(2007).

URL:

http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2007_07_76_2398.html.

(29.6.2011)

Zakon o kinematografiji. *Narodne novine*. 29(1976).

Summary

THE FORMING OF THE FILM REFERENCE LIBRARY IN THE CROATIAN FILM ARCHIVES

For the Croatian Film Archives, as the national film archives, the basic and crucial task is to collect, keep, preserve and provide the totality of the film collections produced in the Republic of Croatia. Aside from the national film collection, the Croatian Film Archives also keep the non-film holdings (which include film photographs, screenplays, storyboards and film posters) that give the necessary information about the development of a particular film. Next to the non-film holdings, there is also library material that deals with film topics and because of the fast growing tempo in its acquisition, the question of location for it appeared but so did the solution to it in the form of the new Film Reference Library in the Croatian Film Archives' reading room. The Croatian State Archives' Library has actively participated in the segment of professional processing of the mentioned material. During the formation of the Film Reference Library, a librarian drew up an inventory, catalogued and allotted the call number and arranged the material into the adequate space (the Croatian Film Archives' reading room) with the ultimate goal of making the library material accessible to the users. This film reference library is first and foremost intended to be used by the employees of the Croatian Film Archives for research, study and arranging of film records, while at the same time it is available to general public i.e. researchers, employees of similar institutions and university students. Students of the Academy of Dramatic Art will find it particularly useful for writing their papers, BA and PhD theses.

Keywords: *Croatian Film Archives, film records, film library material, Reference Film Library, Croatian State Archives library, library material processing, search, records location*